

Position paper: OKE-aanpak duurzame bedrijventerreinen

Organisatie | Kennis | Ervaringen

Bedrijventerreinen in transitie

De route naar toekomstbestendigheid

De circa 3000 Nederlandse bedrijventerreinen vormen bijzondere gebieden in gemeenten. In de Transitievisie Warmte (TVW) worden ze doorgaans als aparte 'wijk' betiteld en vrijwel elke gemeente heeft specifiek bedrijventerreinenbeleid. Bovenop alles wat een bedrijventerrein bijzonder maakt, zijn **circulariteit** en de **energietransitie** opgaven die elk bedrijventerrein raken.

Partners *DWA* en *BlueTerra Energy Experts* werken nauw samen met bedrijven, ambtenaren en parkmanagers in de route naar circulariteit, CO₂-reductie en aardgasvrij in 2050. Daarbij zien wij

een rode draad door de thema's die spelen voor zowel gemeenten als voor bedrijventerreinen.

DWA en BlueTerra zijn van mening dat er veel overlap en kansen liggen in deze thema's voor de verduurzaming van bedrijventerreinen, ook al wegen de thema's niet voor iedere partij even zwaar. Dit position paper stelt dat de oplossing ligt in **samenwerking**, in **kennis delen** en in het delen van **goede voorbeelden** met elkaar.

“Voor gemeenten en op bedrijventerreinen spelen dezelfde thema's. Ook hier geldt: samenwerken, kennis delen en leren van goede voorbeelden.”

Martijn Koop - senior adviseur DWA

Kern van de OKE-aanpak

Organisatie, Kennis en Ervaringen

DWA en BlueTerra geloven door *organisatie, kennis delen* en van *goede ervaringen leren* een integrale en gebiedsgerichte verduurzaming van bedrijventerreinen mogelijk is. Door lokaal te werken aan projecten en concrete resultaten te delen in een 'community of practise' wordt er geleerd van elkaar en ligt opschalen binnen handbereik. Een aantal praktische voorbeelden lichten dat toe:

Smart Grid Greenparc Bleiswijk

In dit Smart Grid project werken we samen met de TUE en met Stedin om bedrijven actief energie uit te laten wisselen om het netwerk beter te benutten. Dit leidt ook tot beter inzicht in de benodigde toekomstige capaciteit. Duidelijk is dat de toekomstige netbelasting door opkomst van elektrisch vervoer en elektrische processen een duidelijk gezamenlijk uitgangspunt wordt.

Warmtenet Kapelle

Op het bedrijventerrein hebben we bedrijven geïdentificeerd die, na een interne optimalisatie, restwarmte over hebben. Na opwaardering kan deze warmte worden geleverd aan omliggende bedrijven. BlueTerra begeleidt dit proces.

Collectieve WKO Utrecht Science Park

De gebouwen op het Utrecht Science Park (USP) krijgen momenteel warmte via aardgasgestookte ketels en warmtekrachtcentrales en zijn veelal onderling verbonden met een lokaal HT-warmtenet. De Universiteit Utrecht, het UMC Utrecht en Hogeschool Utrecht hebben de gezamenlijke ambitie om te komen tot een aardgasvrij Science Park in 2040. De beoogde oplosrichting is het ontwikkelen van een collectief WKO-systeem zodat bodemenergie grootschalig ontsloten kan worden voor de verwarming en koeling van de gebouwen. Met een collectief systeem kunnen bronnen goedkoper worden ontsloten en kunnen bedrijven onderling energie uitwisselen.

Montferland

Hier ontwikkelen we een 'startersscan' en we voeren die uit. Hoe betrek ik de bedrijven? Wat houdt een ondernemer bezig en hoe kan ik zorgen dat hij geënthousiasmeerd wordt? In opdracht van de gemeente zijn individuele gesprekken gevoerd met ondernemers om te achterhalen waar hun prioriteit ligt. Vervolgens is gekeken hoe het aspect 'energie' daarop aansluiting kan vinden. Naast dit inhoudelijke deel wordt een vertrouwensrelatie opgebouwd.

Liemers

Regio de Liemers omvat vijf gemeenten en 34 bedrijventerreinen. In samenwerking met Stichting Groene Allianties de Liemers hebben we het energiebesparingsproces 'Regie op Energie' (RoE) ontwikkeld. Bedrijven sluiten een vierjarig abonnement af en worden gedurende deze

vier jaar volledig ontzorgd. Met het bevoegd gezag is afgesproken dat deelnemers niet hoeven te worden gehandhaafd op het aspect 'energie'. Naast lokale consultants zijn ook accountants en installateurs betrokken, zodat continuïteit in het besparingsproces is gewaarborgd.

't Holland

Integrale aanpak voor een 'toekomstbestendig bedrijventerrein'. Project wordt opgestart met een aantal partijen waaronder gemeente en provincie. Vanuit de individuele aanpak wordt opgeschaald naar collectieve projecten en wordt er gezorgd voor een vorm van organisatie van het bedrijventerrein.

“Bedrijventerreinen krijgen in de komende jaren te maken met veel concrete collectieve aandachtspunten waaronder de energietransitie.”

Arjen de Jong - senior consultant BlueTerra

De OKE-aanpak

De diepte in

Organisatiegraad opbouwen op het bedrijventerrein

Wanneer wij, op verzoek van de lokale overheid, de provincie of de ondernemers zelf, op een bedrijventerrein staan, dan verdiepen wij ons eerst in de *core business* van de bedrijven op het terrein. We leggen vervolgens een verbinding tussen ondernemers en de gemeentelijke organisatie, en creëren samenwerking, afstemming en beweging aan de hand van relevante voorbeeldenprojecten. Samen zetten we een 'community of practise' op, die minimaal vier per jaar bij elkaar komt en die uiteindelijk resulteert in een *organisatiestructuur* (een stichting, vereniging of coöperatie bijvoorbeeld). Vanuit een georganiseerd bedrijventerrein met wensen, ideeën en hulpvragen, zoeken we de samenwerking met de andere belanghebbenden, zoals gemeente, provincie en netbeheerder.

Kennis opdoen en kennis delen

We dagen bedrijven uit om na te denken over de toekomstbestendigheid van hun productieprocessen en producten en helpen ze om (nog beter) inzicht te krijgen in relevante wet- en regelgeving. Vanuit daar kijken we naar kansen voor energieopslag, -verbruik en -besparing. Vervolgens kijken we met de relevante overheden naar wat er op gemeentelijk of provinciaal niveau ontwikkeld kan worden voor het betreffende gebied om de transitie te versnellen. We gaan actief op zoek naar 'meekoppelkansen', zonder vast te lopen in de zoektocht naar integraliteit. Denk aan thema's, zoals klimaatadaptatie, energietransitie, (duurzame) mobiliteit, biodiversiteit, circulariteit, onderwijs & arbeidsmarkt, economie en innovatie; thema's die bij veel overheden actueel zijn.

Wat bedrijventerreinen een 'klasse apart' maakt, zijn de bijzondere kansen voor bijvoorbeeld het uitwisselen van warmte. Restwarmte van de één kan productiewarmte van de ander zijn. Hetzelfde geldt uiteraard voor andere producten, in het kader van de circulariteit. Een ander element is de koelvraag, die vaak veel groter is dan in een gemiddelde woonwijk. Ook voor energieproductie bieden bedrijventerreinen kansen; het dakoppervlak dat beschikbaar is voor zon-PV, bijvoorbeeld of de kansen voor windmolens in het gebied.

Ervaringen opdoen, delen en opschalen

Hoe delen we dan kennis, in die 'communities of practise'? Daarvoor zetten we een flexibel instrumentarium in, van *heat scans* en workshops tot haalbaarheidsstudies en trainingen. Overal in het land zijn we betrokken bij de verduurzamingsaanpak op bedrijventerreinen, en we vervullen daarbij ook vaak een rol als makelaar *tussen* gebieden. Zo zorgen we dat ervaringen die opgedaan worden op het ene bedrijventerrein matchen met de initiatieven die starten op het andere.

Onze focus ligt daarbij op bedrijven en partijen waar al energie is om te verduurzamen. Zij zijn een aanjager voor andere partijen. Concrete (energie)projecten op een bedrijventerrein, zoals de aanleg van zonnepanelen op bedrijfsdaken, smart grids en warmte- en koudenetten zijn dit soort actiegerichte projecten, die zorgen voor duurzame resultaten. Wij begeleiden de bedrijven die daarbij aansluiten met het opzetten van energieprojecten en het inventariseren van financieringsmogelijkheden.

"We starten met de bedrijven waar al energie is om te verduurzamen."

Analyse

Maatschappelijke transitie geen topprioriteit bij bedrijven

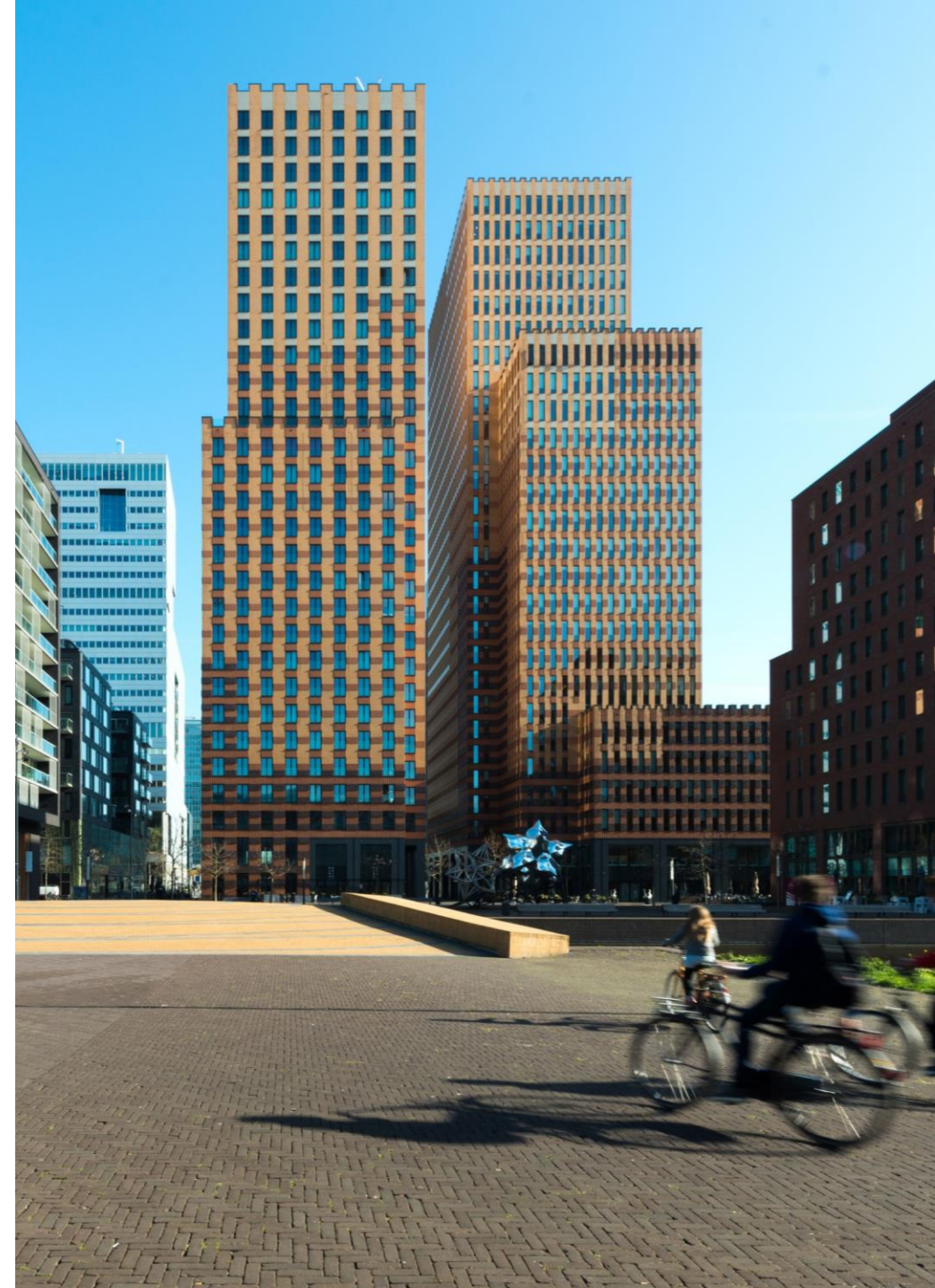
Bedrijven ervaren regelmatig dat ze verantwoordelijk gehouden worden voor het realiseren van ook *maatschappelijke* doelen: klimaatadaptatie, energietransitie, milieudoelen, economische doelen etc. In sommige gevallen worden bedrijven daarbij actief betrokken of zijn daar zelf aanstichter van, in veel gevallen is dat niet zo. Bedrijven zijn immers net zo gevarieerd in aard en soort als de bedrijventerreinen waarop ze zich gevestigd hebben. Van versnelling is maar zeer beperkt sprake. Variatie draagt bovendien niet bij aan de organisatiegraad op bedrijventerreinen. Bedrijven zijn vooral geïnteresseerd in alles wat te maken heeft met hun *core business*.

Ondernemers denken vaak vanuit *economische waarde* en vanuit *business cases*. Overheden projecteren daarop hun maatschappelijke waarden. Wanneer klanten van bedrijven eisen gaan stellen over maatschappelijke waarden (circulair inkopen en produceren, energiebesparing etc.), dan komt die businesscase in gevaar. De biodiversiteit, warmtetransitie en vele andere thema's zijn daarmee niet iets dat bedrijven dagelijks bezighoudt, dat ze in hun bedrijfsprocessen

belemmert of waarvoor ze de samenwerking op gebiedsniveau opzoeken. Tenzij de kosten ervan te zeer uit de pas gaan lopen met het verdienvermogen van het bedrijf.

Op een heel aantal bedrijventerreinen is er aandacht voor verduurzaming, maar de inzet is vaak nog ad hoc en individueel. Door gebrek aan kennis en van synergievoordelen, krijgt verduurzaming nu vaak onvoldoende prioriteit. We verwachten dat er veel meer te bereiken is door maatschappelijke onderwerpen als energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit integraal te benaderen en te zoeken naar de collectieve voordelen tussen de bedrijven onderling én in contact met lokale overheden. **Energietransitie** kan als aansprekend maatschappelijk thema bedrijven overtuigen om aan de slag te gaan. Het is handig om bij kennisdeling aan te sluiten bij overleggen, verenigingen en andere platforms die er al zijn.

Datzelfde geldt overigens ook voor de overige doelen die de gemeentelijke of de provinciale overheid stelt voor/met bedrijven(terreinen): pak die in integraliteit op, via bestaande platforms. Dat scheelt de ondernemer veel lezen en overleggen.

De rol van de overheid

In het verduurzamen van bedrijventerreinen

We zien vier rollen voor de overheid om deze aanpak écht te laten slagen:

Regisseur

Regierol vanuit beleidsambities – niet te verwarren met de regierol van de lokale parkmanager. De gemeente/provincie heeft beleid geformuleerd t.a.v. toekomstbestendige bedrijventerreinen en juicht serieuze initiatieven toe. Daarnaast heeft de gemeente de autoriteit om bedrijven uit te nodigen en bij elkaar te brengen.

Inspirator

De gemeente of provincie borgt dat kennisdeling kan plaatsvinden en deelt goede voorbeelden en opgedane leerervaringen. Zelf het voorbeeld geven zorgt daarbij voor een positieve uitstraling.

Centraal aanspreekpunt of accounthouder

Wanneer het aan twee kanten een zoekplaatje wordt, is het niet

aannemelijk dat er snel energie ontstaat voor samenwerking op een bedrijventerrein. Een accounthouder van gemeente en provincie helpt enorm om als samenwerkende bedrijven wegwijs te worden binnen de beide organisaties.

Financier

Provincie en gemeenten kunnen hun beleidsambities kracht bijzetten door ook actief bij te dragen. Enkele voorbeelden: een startsubsidie voor één-op-één gesprekken met bedrijven in combinatie met een verkennende workshop, een bijdrage voor een lokale bedrijvenvereniging, subsidie voor vernieuwende projecten, het afdekken van het volloopriscio van een WKO-net en/of een revolverend fonds voor duurzame investeringen.

Colofon

Datum

Juni 2021

Deze position paper is een samenwerking tussen DWA en BlueTerra en is opgesteld door:

Martijn Koop, senior adviseur, DWA

Martijn.koop@dwa.nl | 06-12829778

Arjen de Jong, senior adviseur, BlueTerra

Arjen.dejong@blueterra.nl | 06-30368827

Michiel Steerneman, senior adviseur, BlueTerra

Michiel.steerneman@blueterra.nl | 06-51518128

BlueTerra is een specialistisch en onafhankelijk adviesbureau voor de industrie en grootzakelijke markt. BlueTerra adviseert op het gebied van energiebesparing en duurzame energie en staat voor slimme, innovatieve, betrouwbare en creatieve oplossingen vanuit een integrale benadering. De dienstverlening bestrijkt de hele keten: van masterplan en conceptuele studie tot en met de uitvoeringsbegeleiding en monitoring. Naast individuele bedrijven adviseert BlueTerra ook branches, regio's en bedrijventerreinen. Meer info: blueterra.nl

DWA maakt duurzaamheid in de gebouwde omgeving werkend. DWA is koploper als het gaat om het aardgasvrij maken van de leefomgeving. We ontwerpen aardgasvrije gebouwen, maar begeleiden ook overheden en woningcorporaties bij het verduurzamen van wijken en gebieden. We wijzen de weg, van visievorming en meetbare doelstellingen tot uitvoering, beheer en onderhoud. Meer info: dwa.nl

A man in a checkered shirt is holding a young child horizontally in a field at sunset. The scene is bathed in a warm, golden light, with the sun low on the horizon. The man is looking towards the child, and the child has their arms outstretched. The background shows a line of trees and a clear sky.

Wij maken
duurzaamheid
werkend!

Dwa

Postbus 2073
2800 BE Gouda

T 088 - 163 53 00
E dwa@dwa.nl
I www.dwa.nl

Vestigingen

Gouda | Veendam | Rijssen | Amstelveen